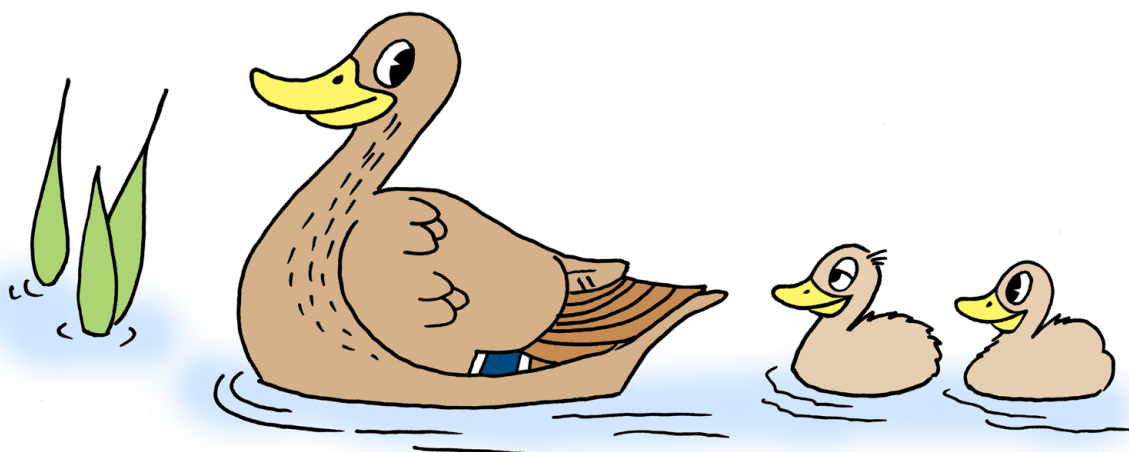

Lasten lintuviiikko

Pesinnän merkit

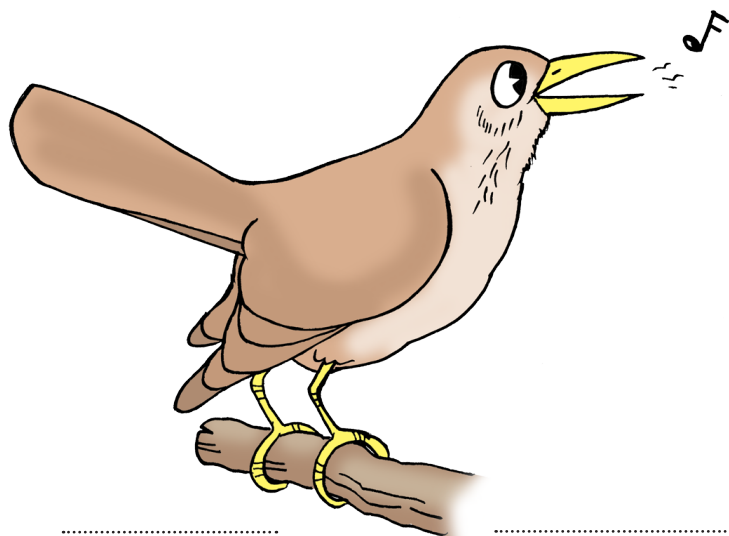
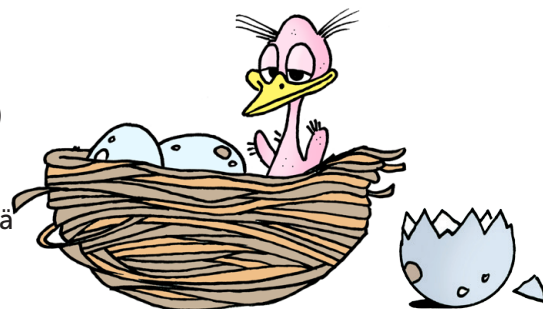
Lasten lintuviikko

– Lisätietoja pesinnän merkeistä

■ Tarkkaavainen kulkija löytää tavallisimpien lintulajien pesiä melko helposti. Jos pihassa on pönttöjä, on helppo nähdä, käykö siellä emolintuja. Pesiä tai pönttöjä ei kuitenkaan tarvitse löytää – linnuista voi muutenkin päätellä, että ne pesivät.

Pesinnän merkit

1. Lintu laulaa
2. Lintu hakee tai kantaa pesämateriaalia (esim. oksa, heinä, sammal)
3. Lintu rakentaa pesää (esim. tikka hakkaa koloa)
4. Lintu menee usein mahdolliseen pesäpaikkaan (esim. räystään alle)
5. Lintu hautoo pesässä (istuu paikoillaan)
6. Lintu kantaa ruokaa (esim. toukkia)
7. Lintu varoittelee tai hyökkäilee kohti petoa (esim. varista) tai ihmistä
8. Pesä tai pönttö, josta kuuluu poikasten ääniä
9. Poikasia, jotka ovat jo lähteneet pesästä

1. Lintu laulaa

■ Monet koiraslinnut laulavat pesimäaikaan, mutta eivät ihmisten iloksi, vaan laulu on tärkeä viesti muille linnoille. Laululla koiras houkuttelee naarasta puolisoon ja kertoo samalla, että tämä pesimäpaikka on varattu.

Jotkut laulajat toistavat samaa, lyhyttä säettä monta kertaa (esim. talitiainen, peippo), toiset lurittelevat pidemmin ja vaihtelevammin (esim. mustarastas, satakieli). Laulu kuulostaa usein ihmisen korvaan kauniilta, paitsi ehkä variksen laulu!

MITEN HAVAITAAN: Olkaa hiljaa paikallanne ja kuunnelkaa. Linnut ääntelevät muutenkin, mutta laulu on yleensä jatkuvaa tai toistuvaa, ja se kestää pidempään kuin esimerkiksi terävät ja lyhyet varoitusäänet (pesinnän merkki nro 7).

VINKKI: Useimmat linnut laulavat innokkaimmin aamuisin.

2. Lintu hakee tai kantaa pesämateriaalia

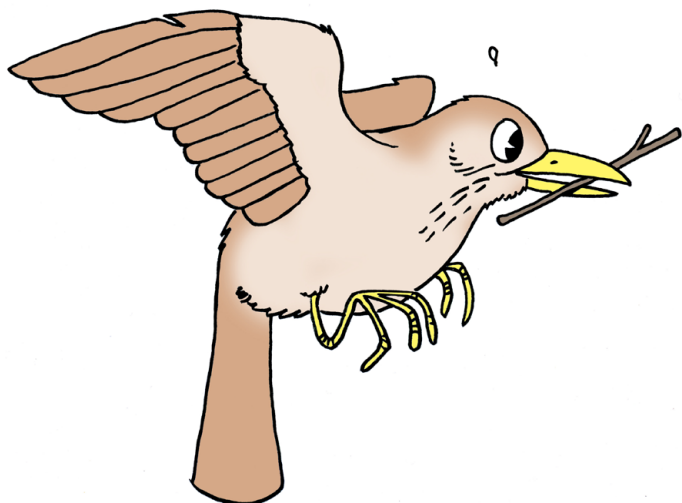
■ Useimmat linnut rakentavat pesänsä ympäristön aineksista. Hakumatkoja on tehtävä paljon, joten pesämateriaalia kokoavia lintuja on melko helppo nähdä.

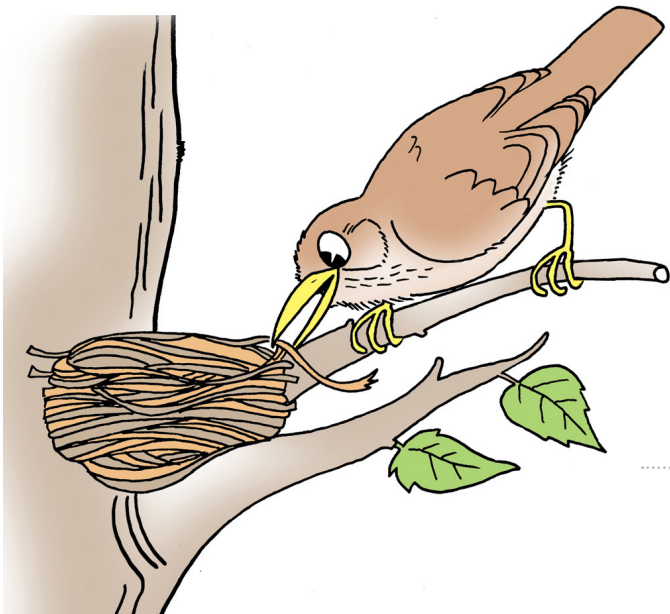
Tyypillisiä materiaaleja ovat mm.

- Oksat (esim. varis ja harakka)
- Heinä yms. kasvit (esim. kirjosiippo, vesilinnut)
- Sammalla (esim. tiaiset)
- Savi (esim. pääsky)
- Eläinten karvat ja pienet höyhenet (esim. tiaiset)

MITEN HAVAITAAN: Katsokaa tarkkaan lentävien lintujen nokkaa ja maassa puuhaavia lintuja. Onko linnulla jotain nokassa? Kerääkö se jotain maasta?

VINKKI: Vie retkeä edeltävänä päivänä koirasta harjattua karvaa maahan tai oksille, esimerkiksi metsänreunaan. Jos karvat ovat seuraavana päivänä vähentyneet tai kadonneet, jätä niitä lisää ja tule retken aikana katsomaan, tulevatko linnut takaisin.

3. Lintu rakentaa pesää

■ Useimmat linnut pyrkivät piilottamaan pesänsä, mutta jotkut rakentavat sitä täysin avoimesti. Helpoimmin havaittavia ovat koloa hakkaavat tikat, risupesäänsä rakentavat varislinnut ja pesäkekoa kokoavat vesilinnut.

MITEN HAVAITAAN:

- **Tikat:** kuunnelkaa koputtavaa ääntä ja seurakaa sitä.
- **Varislinnut:** tarkkailkaa puita ja seurakaa oksia kantavia lintuja.
- **Vesilinnut:** tarkkailkaa vesilintuja esim. lintutornista, seurakaa (katseella) pesämateriaalia kantavia lintuja.

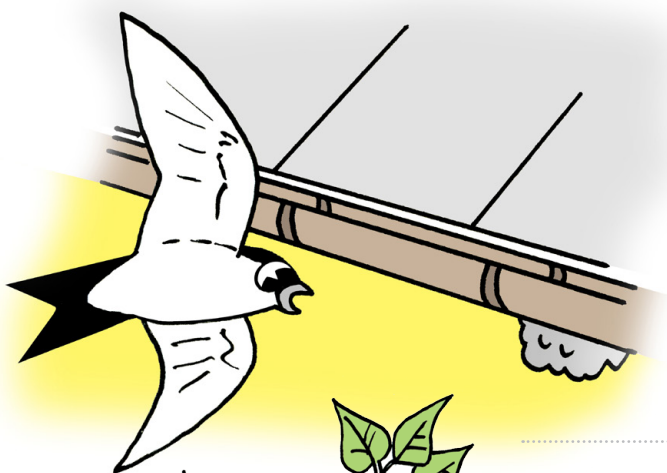
4. Lintu menee usein mahdolliseen pesäpaikkaan

■ Vaikka pesää olisi mahdoton nähdä, lintu voi paljastaa sen paikan käyttöksellään. Jos samaan paikkaan on jatkuva liikenne, eli lintu tai linnut kulkevat jatkuvasti edestakaisin mahdolliseen pesäpaikkaan ja sieltä pois, siellä todennäköisesti on pesä.

Tyypillisiä lajeja:

- Pääsky (räystäiden alle, rikkiäisten ulkorakennusten sisälle)
- Varpunen, pikkuarvunen, harmaasieppo ja västäräkki (kivien väliin, halkopinoon, rakennuksen koloon, venttiiliin, talon kurkikirren päälle, sähköpylvään onttoon vaakaputkeen tms.)

MITEN HAVAITAAN: Tarkkailkaa lintujen käyttäytymistä – käyvätkö lintu tai linnut jatkuvasti samassa paikassa?

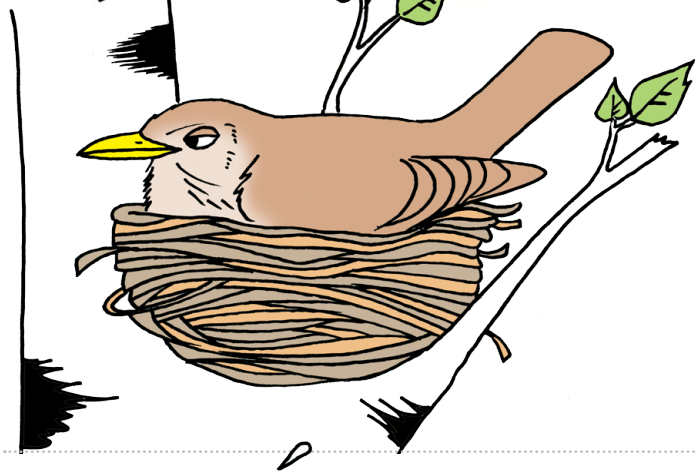
5. Lintu hautoo pesässä

■ Hautovaa lintua on yleensä vaikea havaita, sillä se yrittää piiloutua mahdollisimman hyvin.

Helpoimmin nähdään hautovia vesilintuja, kuten joutsenia, uikkua ja lokkeja.

MITEN HAVAITAAN: Olkaa tarkkana ja yrittäkää löytää:

- Paikallaan istuvia vesilintuja (katsokaa, näyttääkö lintu istuvan pesässä?)
- Puussa tai muualla näkyviä linnunpesiä (yrittäkää erottaa esim. kii-karilla, istuuko pesässä lintu)

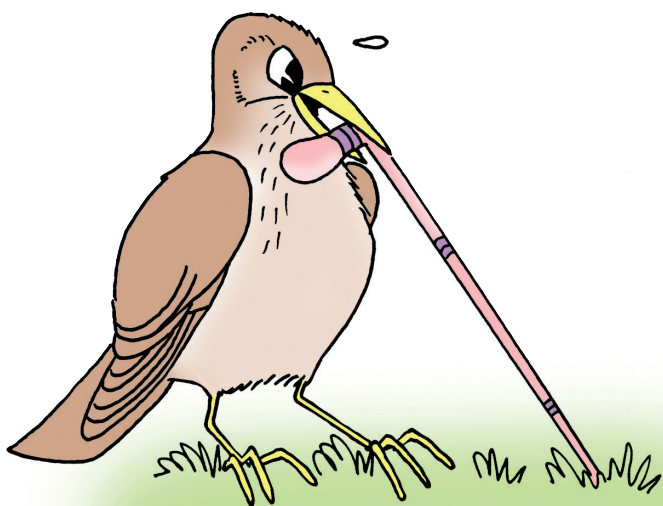
6. Lintu kantaa ruokaa

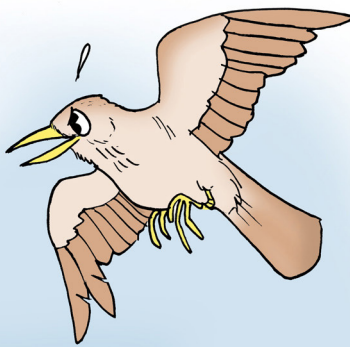
■ Pesäviipyisiä poikasia (=poikaset, jotka pysyvät pesässä kuoriutumisen jälkeen) on ruokittava kymmeniä tai jopa satoja kertoja päivässä. Kun emoilla on poikaset ruokittavina, ne ovat siis jatkuvassa ruuanhaussa ja kantavat lähes tauotta ruokaa pesälle.

Tyypillistä ruokaa:

- **Useimmat maalinnut:** hyönteiset, toukat, kastemadot ja muut pikkueläimet.
- **Petolinnut:** lajille tyypilliset saaliseläimet, esim. myyrät.
- **Vesilinnut:** poikaset ovat yleensä pesäpakoisia (= jättävät pesän pian kuoriuduttuaan) ja etsivät ruokansa yleensä itse. Kalastavat linnut, kuten kuikat ja uikut, ruokkivat poikasia pikkukaloilla.

MITEN HAVAITAAN: Katsokaa tarkkaan lentäviä (tai uivia) lintuja. Onko linnulla jotain nokassa?

7. Lintu varoittelee tai hyökkäilee kohti petoa tai ihmistä

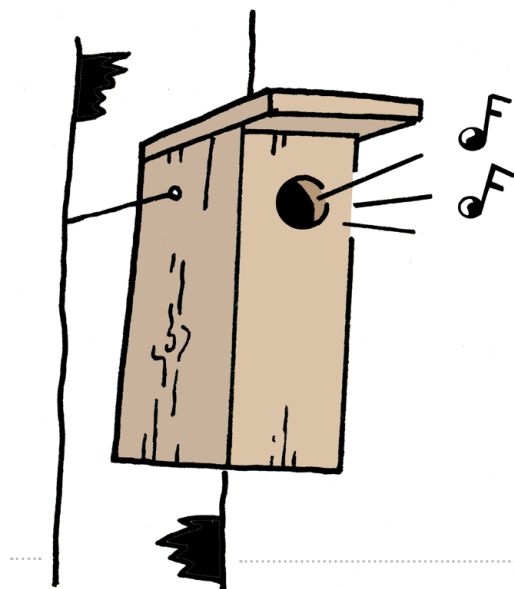
■ Useimmat linnut päästävät varoitusääniä, kun ihminen tai mahdollinen saalistaja on liian lähellä pesää/poikasia. Tarkoituksena voi olla varoittaa muita, ilmoittaa pedolle, että se on havaittu, ja/tai kiinnittää pedon huomio emolintuun pesän/poikasten sijasta.

Pikkulintujen varoitusäänet ovat usein kirkkaita ja teräviä, lyhyitä ääninähdysä, esim. "it-it-it!" Yhden aloittaessa muut lähistön linnut liittyvät usein kuoroon. Myös mm. rastaat ja tikat varoittelevat usein kuuluvasti.

Monet emolinnut myös puolustavat pesää ja poikasia uhkailemalla tunkeilijaa ja hyökkäilemällä sitä kohti. Tavallisin pesärosvo on varis, jota useampikin lintu saattaa jahdata kovan mekkalan säestyksellä. Harvat linnut uskaltavat hyökätä kohti ihmistä, mutta erityisesti tiirat, lokit, varislinnut ja räkättirastaat voivat tätä tehdä. Hyökkäykset ovat käytännössä aina valesyöksyjä, eli linnut eivät oikeasti iske ihmiseen.

Ne voivat kuitenkin esimerkiksi ulostaa häirikön päälle. Isot vesilinnut voivat levitellä siipiään, tulla kohti ja sähistä. (Jos tilanne tuntuu uhkaavalta, kannattaa hieman perääntyä.)

MITEN HAVAITAAN: Kuunnelkaa mahdollisia varoitusääniä ja tarkkailkaa lintujen käyttäytymistä. Emoien hermostunut tai uhitteleva käytös, kiihkeä ääntely ja varsinkin pesärosvon jahtaaminen on usein helppo havaita.

8. Pesä tai pönttö, josta kuuluu poikasten ääniä

■ Pesässä olevat poikaset ääntelevät erityisesti silloin, kun emo tuo niille ruokaa. Jotkut linnut, erityisesti tikanpoikaset, pitävät kuitenkin jatkuvaa ääntä ("ke-ke-ke-ke-ke...")

MITEN HAVAITAAN:

- Jos näette emolinnun menevän pönttöön tai pesään (varsinkin ruokaa nokassa), kuunnelkaa tarkasti.
- Jos kuulette tikanpoikasten ääntä metsässä, seurakaa ääntä ja yritäkää löytää pesä.

9. Poikasia, jotka ovat jo lähteneet pesästä

■ Monia poikasia on helppo nähdä maastossa sen jälkeen, kun ne ovat jättäneet pesän.

Varsinkin vesilintujen poikaset seuraavat tyypillisesti emoaan useita viikkoja, jotkut jopa syysmuuttomatkalle asti.

Monien maallintulajien emot ruokkivat poikasiaan vielä pesästä lähdön jälkeen, jolloin poikasia voi nähdä yksin tai emon kanssa. Poikaset ovat aikuisen kokoisia, mutta usein hailakanvärisiä ja hieman "hölmistyneen" näköisiä. Kun emo saapuu ruokaa tuomaan, poikaset usein kerjäävät avaamalla nokkansa suureksi ja räpyttämällä siipiään, joskus myös äänittelemällä.

MITEN HAVAITAAN: Olkaa tarkkana ja yritäkää havaita esimerkiksi:

- Vesilintupoikueita.
- Pensaissa, piholla, puiden oksilla tms. ruokaa odottavia tai emoilta kerjääviä pikkulintujen poikasia.

